

Veronika Plachá: Posttraumatický rozvoj u ukrajinských uprchlíků studujících VŠ.

Bakalářská práce

Oponentský posudek

Studentka **Veronika Plachá** se zaměřila na téma posttraumatického rozvoje (dále PTG) u osob ve vývojovém stádiu vynořující se dospělosti, které byly v důsledku války nuceny uprchnout z Ukrajiny a v Česku studují vysokou školu. Reflexivní tematické analýze podrobila dvanáct polostrukturovaných rozhovorů. Oblast PTG u imigrantů/ek studujících vysokou školu je doposud poměrně málo probádaná, zaměření na uprchlé z Ukrajiny je velmi aktuální.

Abstrakt:

Abstrakt shrnuje důležité prvky práce.

Teoretická část:

Teoretická část práce je členěna do 3 kapitol, obsahujících podkapitoly. Zahrnuté oblasti jsou tématu relevantní. Teoretická část ale nezachycuje (či nedostatečně zachycuje) určité oblasti tematizované ve výzkumné části (viz níže). Text je doplněn schémata, které ho dobře ilustrují, některá schémata jsou ale vypracovaná v angličtině, jiná v češtině. Doporučila bych sjednotit jazyk. Autorka na str. 10 uvádí: „Téma PTG je poměrně nové, dříve (a občas i dnes) jsme se v odborné literatuře mohli setkat s různými pojmy označující tento fenomén (např. positive illusion, flourishing, adversial growth, benefit-finding)“. Osobně nejsem přesvědčena o tom, že pojem PTG označuje tentýž fenomén jako pojmy positive illusion a flourishing, ocenila bych citaci odborné literatury, která toto tvrzení podpoří. Citovány jsou české i zahraniční zdroje. Podoba citací značně variuje, v některých případech studentka uvádí příjmení i křestní jméno autora, jindy příjmení a první písmeno křestního jména; v některých případech užívá formulaci „a kol.“ jindy „et al“. Některé oddíly textu obsahují více různorodých myšlenek/výroků, v závorce je pak uvedeno několik autorů a není zcela jasné, zdali se uvedení autoři ve všech myšlenkách shodují, anebo je každý z nich autorem některého z výroků. Doporučila bych každou myšlenku/téma citovat samostatně a neslučovat je do větších celků (přestože tyto celky mohou čerpat ze shodných zdrojů). Na str. 10 autorka otevírá téma, jak předpokládám, přímou citací („I am more vulnerable than I thought, but much stronger than I ever imagined.“), neuvádí ale její zdroj. I doslovné překlady ze zahraničních zdrojů uvádí jako nepřímé citace. Studentka v teoretické části cituje také zdroje (Tedeschi & Calhoun, 2006; Stephen Joseph, 2017), které nejsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Výzkumná část:

Studentka velmi dobře popisuje knowledge gap.

Cíl výzkumu i výzkumné otázky se jeví jako relevantní k tématu.

V části věnované výzkumnému souboru autorka volně přechází mezi definováním kritérií výběru participujících, procesem sestavování výzkumného souboru a jeho popisem, což znesnadňuje orientaci v uváděných informacích. Velikost výzkumného souboru je dobře zvolena.

Kvalitativní přístup odpovídá povaze zkoumaného tématu, jeho volba je také autorkou dobře zdůvodněna.

Pro získávání dat využila studentka polostrukturovaný rozhovor, proces sběru dat, který realizovala ve spolupráci s dvěma kolegyněmi i oblasti rozhovoru jsou podrobně popsány.

Postup zpracování dat je popsán stručněji.

Výsledky jsou prezentovány v podobě pěti tematických oblastí, jejichž pojmenování dobře vystihuje jejich obsah. Každá popsána oblast je také ilustrována diagramem, který usnadňuje orientaci v textu a napomáhá porozumění vztahům mezi sledovanými jevy. Oceňuji, že jsou uvedeny i ty faktory, které rozvoj limitují.

Autorka v této části práce porovnává svá výzkumná zjištění s literaturou, což je typické spíš pro diskuzi. Studentka některá zjištění zdůvodňuje „ukrajinskou kulturou“, aniž by ji popsala na základě sdělení participujících. Přiblížení tohoto pojmu by napomohlo i uvedení kulturních specifik v teoretické části práce. Studentka také uvádí, že se u participujících po imigraci do Česka zvýšila extraverte, uvítala bych ukotvení možností proměn této charakteristiky v teoretické části (např. v

kontextu vynořující se dospělosti, posttraumatického rozvoje či emigrace). Autorka práce popisuje několik oblastí, ve kterých u participujících dochází k rozvoji, sebepoznání, zlepšení stavu či získání nových možností a perspektiv. Tyto pozitivní změny označuje za součást PTG (tedy fenoménu jehož předpokladem je předchozí traumatizace), zároveň ale neuvádí, zdali u participujících předcházející traumatizaci zaznamenala, anebo ji předpokládá (na s. 56 píše o „případném traumatu“, v příloženém schématu rozhovoru se otázky zaměřené na trauma, s výjimkou dotazu na změnu pohledu na život po vypuknutí války, nevyskytovaly). Předpokládám, že dotazování se na trauma by mohlo být komplikované z výzkumného i etického hlediska. Zároveň by, dle mého názoru, bylo vhodné uvést informaci o tom zda (a případně s jakým výsledkem) se výzkum věnoval i traumatu a diskutovat, jestli zjištěné pozitivní změny nutně souvisí s PTG, anebo by jejich přítomnost mohla být vysvětlena i jinak. Citace z rozhovorů jsou v některých případech psány kurzívou zcela, jindy částečně, jindy vůbec, doporučila bych formu sjednotit. Města jsou v citacích z rozhovorů v některých případech uváděna celým jménem (města v Česku), jindy jsou uvedena jedním písmenem (převážně města na Ukrajině, z kontextu ale usuzuji, že se toto označení může týkat i města v Česku). Důvod dvojího způsobu označování, ani klíč dle kterého jsou označující písmena přidělena, nejsou uvedeny.

Diskuse:

Diskuse odpovídá na výzkumné otázky a zároveň výzkumná zjištění porovnává s relevantní literaturou, pro případné rozpory hledá odůvodnění. V diskuzi se objevuje i zdroj, který není uveden v seznamu literatury (Hughes & Beirens, 2007).

Závěr:

Závěr shrnuje klíčové informace.

Nesporným pozitivem práce je její téma, které je velmi aktuální a málo zmapované. Je zřejmé, že studentka i její kolegyně věnovaly značné úsilí získávání dat i snaze o co nejlepší porozumění problematice prožívání osob, které uprchly před válkou na Ukrajině, prostřednictvím komunikace s odborníky, kteří těmto osobám poskytují podporu.

Z mého pohledu je ale text méně přehledný, ve výzkumné části jsou používány termíny, které nejsou dostatečně teoreticky ukotveny, strukturování výzkumné části není úplně typické (ve výsledcích nejsou zodpovězeny výzkumné otázky a výzkumná zjištění jsou porovnávána s odbornou literaturou, na výzkumné otázky se odpovídá v diskuzi). Formy citací (citací odborné literatury i citací z rozhovorů) jsou nejednotné. V bakalářské práci se vyskytují se hovorové a neodborné výrazy, text obsahuje velké množství gramatických chyb.

Domnívám se, že z těchto důvodů mohou být zajímavé výsledky čtenářům obtížněji přístupné.

Práci doporučuji k obhajobě.

Možné otázky pro obhajobu:

- V práci uvádíte, že „Práce poskytne vhled do psychosociálních stavů studujících s uprchlickou zkušeností, což může pomoci vytvořit efektivnější programy podpory dostupné ve společnosti i přímo na univerzitách“. Co byste, na základě zjištění z Vašeho výzkumu, doporučila univerzitám pro zefektivnění podpory studujícím se zkušeností s imigrací do Česka?
- V tematické oblasti související s psychohygienou popisujete čtyři skupiny osob, které se liší v přístupu k péči o duševní zdraví. Mají členové těchto skupin podobné charakteristiky i v jiných tematických oblastech?